

Abraxas

Beschrijving

In mijn pubertijd was ik weg van een LP van *Santana: Abraxas*. Ik heb me toen afgevraagd waar die naam op sloeg. Maar dat was in de pre-internet tijd, dus een antwoord heb ik niet gekregen. Onlangs zag ik *Abraxas* weer voorbijkomen en nu heb ik wel een poging gedaan om er meer over te weten te komen.

De hoes van de LP Abraxas van Santana

Abraxas: Symbool van eenheid tussen licht en duister

In de wirwar van oude symboliek, mystieke tradities en gnostische leringen duikt **Ab̄r̄ax̄as** naam steeds weer op: **Abraxas**. Een mysterieus figuur die evenveel vragen oproept als hij antwoorden lijkt te geven. Maar wie **Ab̄r̄ax̄as** of wat **Ab̄r̄ax̄as** eigenlijk?

De oorsprong van Abraxas

De naam *Abraxas* stamt uit de *Gnostiek*, een spirituele stroming die bloeide in de eerste eeuwen van onze jaartelling. Gnostici geloofden dat de materiële wereld door een lagere godheid (de *demiurg*) geschapen was, en dat ware kennis (*gnosis*) leidde tot bevrijding van de ziel.

Abraxas verscheen in deze context als een machtige, goddelijke figuur ?? of zelfs als de ultieme god die zowel goed als kwaad in zich verenigt.

Haan en slangen

De naam zelf werd gevonden op magische amuletten, zegels en inscripties uit de oudheid. Vaak werd hij afgebeeld met een menselijk lichaam, de kop van een haan en slangen als benen ?? een fascinerende, hybride vorm vol symboliek.

default watermark

Betekenis en symboliek

Volgens de 2e-eeuwse theoloog *Basilides*¹, vertegenwoordigde Abraxas het geheel van goddelijke machten – 365 in totaal, één voor elke dag van het jaar. De numerieke waarde van de Griekse letters in –Abraxas– komt toevallig ook uit op 365, wat bijdroeg aan de mythische betekenis van het woord.

Wat Abraxas echter echt uniek maakt, is de manier waarop hij in latere interpretaties werd gezien als een figuur die *boven* goed en kwaad staat. In plaats van zwart-wit te denken, belichaamt Abraxas de eenheid van tegenstellingen – het licht en de schaduw, de hemel en de aarde, het spirituele en het lichamelijke.

Abraxas in de moderne cultuur

In muziek, literatuur en zelfs fantasy-games duikt Abraxas nog geregeld op als symbool van mysterie, macht of de balans tussen chaos en orde. Denk aan albums, boeken en films waarin de naam bijna als een echo van oeroude wijsheid klinkt.

Waarom Abraxas vandaag nog relevant is

In een wereld die vaak worstelt met tegenstellingen –

- links vs. rechts,
- wetenschap vs. religie,
- ratio vs. gevoel

– herinnert Abraxas ons eraan dat waarheden vaak complexer zijn dan we denken. Hij nodigt ons uit om voorbij dualiteit te denken, en de rijkdom te zien van het paradoxale.

Misschien is dat de ware kracht van Abraxas: hij belichaamt het idee dat harmonie niet ontstaat door te kiezen tussen goed en kwaad, maar door ze beide te omarmen en hun rol in het grotere geheel te begrijpen.

Abraxas: filosofie voorbij goed en kwaad

In de diepere lagen van filosofie en mystiek duikt soms een naam op die geen directe plek heeft in het traditionele denken van *Plato*, *Kant* of *Nietzsche*, maar toch iets onthult over de grenzen van ons denken zelf: *Abraxas*.

Waar de filosofie zich begeeft in het domein van logica, redenering en dualiteit (het is het een **of** het ander), komt Abraxas juist uit de wereld van paradox en symboliek. En juist daar – in het spanningsveld tussen tegenstellingen – ligt zijn filosofische kracht (het is het een **en** het ander),

De paradox van Abraxas

Abraxas komt voort uit de gnostieke traditie, waarin de wereld wordt gezien als een schijnwerkelijkheid, een gebroken spiegel van een hogere waarheid. Voor de gnostici was het niet genoeg om de waarheid te *denken* – men moest haar *ervaren*, voorbij rede en moraal.

In die zin staat Abraxas symbool voor een fundamentele filosofische paradox: hij belichaamt zowel het goddelijke als het demonische, het licht – de duisternis, het scheppende – het vernietigende. Hij overstijgt de klassieke tweedeling tussen goed en kwaad – en dwingt ons na te denken over wat deze concepten eigenlijk betekenen.

Wat als het kwaad geen fout is, maar een noodzakelijke kracht binnen het grotere geheel?
Wat als moraal slechts een menselijke projectie is op een kosmische neutraliteit?

Jung en de innerlijke dialectiek

De Zwitserse psychiater en denker *Carl Jung* zag Abraxas als een archetype van de psyche die niet in dualiteiten denkt, maar in totaliteit. In zijn mysterieuze tekst *Septem Sermones ad Mortuos* beschrijft hij Abraxas als een god boven God **en** de Duivel â?? een kracht die beide polariteiten omvat en ze tegelijk overstijgt.

default watermark

VII
S E R M O N E S
ad
M O R T U O S

by
C G J U N G

THE SEVEN SERMONS
TO THE DEAD
WRITTEN BY BASILIDES
IN ALEXANDRIA
THE CITY WHERE THE EAST
TOUCHETH THE WEST

TRANSLATED BY
H G BAYNES

LONDON
STUART & WATKINS

Voor Jung was dit een filosofisch punt van belang: ware zelfkennis ontstaat *niet* door het goede te omarmen en het kwade te verwerpen, maar door *beide* te integreren. Abraxas staat daarmee voor het *bewust worden van de schaduw*, het accepteren van onze innerlijke tegenstrijdigheden als deel van het geheel.

Abraxas als filosofische spiegel

In die zin is Abraxas geen figuur om te aanbidden, maar een **spiegel**: hij confronteert ons met onze neiging tot binaire denkkaders:

- Goed **of** fout,
- Licht **of** donker,
- Orde **of** chaos.

Maar de werkelijkheid bestaat uit *beweging*, *tegenstelling* en *eenwording*, zoals ook filosofen als *Heraclitus* en *Hegel* al zagen. Abraxas is dan geen god, maar een gedachte-experiment dat ons eraan herinnert dat waarheid vaak verborgen ligt in het samengaan van dat wat wij als tegengesteld beschouwen.

Waarom Abraxas ons denken uitdaagt

Abraxas stelt de vraag die bij veel filosofie impliciet blijft: wat ligt er *achter* de grenzen van moraal, logica, en taal? Hij daagt ons uit om na te denken over de fundamenteën van waarde en betekenis, en nodigt uit tot een vorm van denken die meer lijkt op poëzie dan op wiskunde – open, paradoxaal, niet-lineair.

1 **Basilides** (eerste helft tweede eeuw) was een leraar in Alexandrië. Hij had een kring van volgelingen waaraan hij theologisch onderricht gaf. Er waren meer van dergelijke scholen in de stad aanwezig. *Eusebius* stelde dat Basilides degene was die de gnostische beweging in gang had gezet. Er is weinig over het leven van Basilides bekend. Het wordt echter in het vakgebied zo goed als zeker geacht dat hij zijn onderwijs in Alexandrië gaf vanaf in 132 en mogelijk eerder. Dit onderricht vond ook plaats in de periode van *Antoninus Pius*, dus het moet tot na 138 hebben voortgeduurd. Basilides was de auteur van de *Exegetica*, een werk in 24 delen en een commentaar op het evangelie. Het is niet duidelijk welk evangelie dit was. Basilides zou dan de eerst bekende auteur zijn die commentaren schreef op wat later het Nieuwe Testament zou worden.

Datum aangemaakt

2025/04/11